
Sytuacja na rynku kredytowym

wyniki ankiety do przewodniczących komitetów kredytowych

IV kwartał 2015 r.

Sytuacja na rynku kredytowym

wyniki ankiety do przewodniczących komitetów kredytowych

IV kwartał 2015 r.

Podsumowanie wyników ankiety

Kredyty dla przedsiębiorstw

Polityka kredytowa: niewielkie złagodzenie kryteriów większości rodzajów kredytów; niewielki spadek marż kredytowych.

Popyt na kredyt: brak istotnych zmian.

Oczekiwania na IV kwartał 2015 r.: brak istotnych zmian polityki kredytowej; wzrost popytu.

W III kwartale 2015 r. polityka kredytowa zmieniła się w niewielkim stopniu. Banki, po jednorazowej podwyżce marży kredytowej we wcześniejszym kwartale, ponownie ją obniżyły. Ósmy kwartał z rządu zwiększone zapotrzebowanie na finansowanie inwestycji było czynnikiem wspierającym popyt na kredyty.

Kredyty mieszkaniowe

Polityka kredytowa: istotne zaostrzenie kryteriów; niewielki wzrost marż kredytowych.

Popyt na kredyt: znaczny spadek popytu.

Oczekiwania na IV kwartał 2015 r.: dalsze zaostrzenie polityki kredytowej; wzrost popytu.

Banki znacznie zaostrzyły kryteria udzielania kredytów mieszkaniowych, pomimo zapowiadanego w poprzedniej edycji braku istotnych zmian. Trzeci kwartał z rządu banki odczuły znaczny spadek popytu na kredyty mieszkaniowe. Zdaniem banków spadek ten wynikał głównie z wykorzystania alternatywnych źródeł finansowania.

Kredyty konsumpcyjne

Polityka kredytowa: brak istotnych zmian; wzrost kosztów pozaodsetkowych.

Popyt na kredyt: brak istotnych zmian.

Oczekiwania na IV kwartał 2015 r.: brak istotnych zmian polityki kredytowej; znaczny wzrost popytu.

Czwarty kwartał z rządu banki podwyższyły pozaodsetkowe koszty kredytu konsumpcyjnego. W porównaniu do wcześniejszej edycji zmniejszył się wpływ presji konkurencyjnej oraz popytu na kredyty konsumpcyjne na politykę kredytową banków.

Wstęp

Celem ankiety jest określenie kierunku zmian polityki kredytowej, tj. kryteriów i warunków udzielania kredytów, a także zmian popytu na kredyty w polskim systemie bankowym. Kryteria udzielania kredytów są rozumiane jako ustalone przez bank minimalne standardy zdolności kredytowej, jakie musi spełnić kredytobiorca, aby uzyskać kredyt. Warunki udzielania kredytów są to cechy umowy kredytu uzgadniane przez bank i kredytobiorcę, w tym marża odsetkowa, pozaodsetkowe koszty kredytu, maksymalna kwota kredytu, wymagane zabezpieczenia i maksymalny okres kredytowania.

Ankieta została skierowana do przewodniczących komitetów kredytowych banków. Uzyskane odpowiedzi mogą nie uwzględniać stanowiska innych pionów banku niż pion kredytowy. Ankieta została przeprowadzona na przełomie września i października 2015 r. wśród 25 banków, których łączny udział należności od przedsiębiorstw i gospodarstw domowych w portfelu sektora bankowego wynosi około 82%.

Agregacja danych, które posłużyły do prezentacji wyników, polegała na policzeniu ważonych struktur procentowych odpowiedzi oraz procentu netto, czyli różnicy między strukturami obrazującymi przeciwne tendencje. Zgodnie z przyjętą metodyką, słowa określające ilość (większość, połowa, znaczący, istotny odsetek banków, etc.) odnoszą się do ważonych struktur procentowych, a nie do liczby banków. Wyrażenie „większość banków” należy więc rozumieć jako „ważona aktywnością większość banków”. Szczegóły dotyczące metodyki obliczeń przedstawiono w załączniku nr 1.

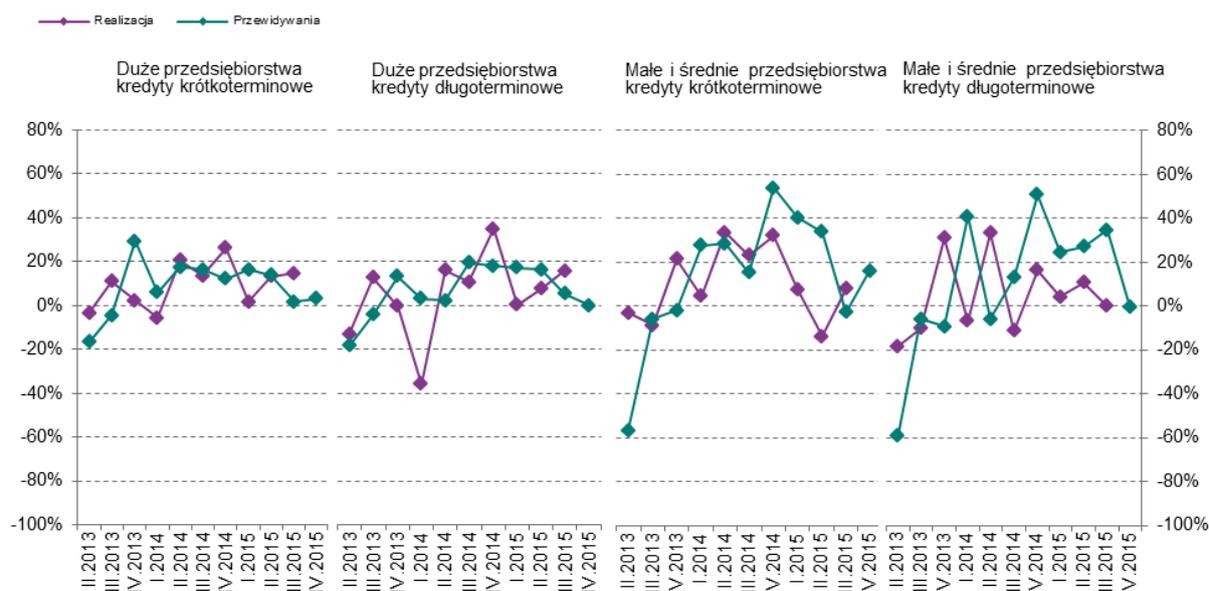
Jeżeli nie zaznaczono inaczej, przytaczane w tekście liczby oznaczające banki raportujące daną zmianę polityki kredytowej bądź popytu na kredyt odnoszą się do procentu netto.

Poniżej przedstawiono tendencje w zakresie stosowanej przez banki polityki kredytowej oraz kształtowania się popytu w III kwartale 2015 r., jak również przewidywania banków na IV kwartał 2015 r.

Kredyty dla przedsiębiorstw

W III kwartale 2015 r. ankietowane banki w niewielkim stopniu złagodziły kryteria udzielania większości rodzajów kredytów dla przedsiębiorstw (zob. wykres 1). Kryteria udzielania kredytów długoterminowych dla małych i średnich przedsiębiorstw nie zmieniły się.

Wykres 1. Kryteria udzielania kredytów dla przedsiębiorstw

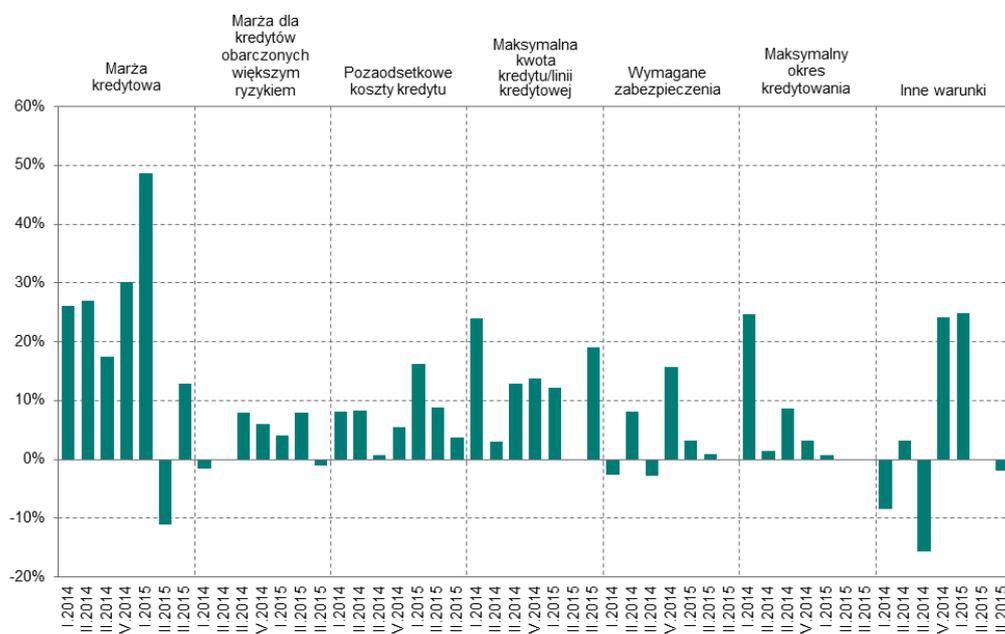
Uwaga: wykresy zawarte w niniejszym opracowaniu przedstawiają procent netto. Dodatnią wartość procentu netto należy interpretować jako złagodzenie polityki kredytowej lub wzrost popytu na kredyty, a ujemną wartość procentu netto – jako zaostrzenie polityki kredytowej lub spadek popytu na kredyty. Szczegółowy opis metodyki obliczeń zawiera Załącznik 1.

Ankietowane banki, w III kwartale 2015 r. zadeklarowały obniżenie marży kredytowej (procent netto około 13%). Odpowiedzi banków były jednak zróżnicowane, około 27% ogółu banków nieznacznie zmniejszyło marżę, a około 13% ogółu banków nieznacznie ją zwiększyło¹.

¹ Banki dysponują możliwością gradacji zmian kryteriów (warunków) udzielania kredytów. W ankiecie banki wybierają spośród opcji: kryteria (warunki) zostały znacznie zaostrzone, kryteria (warunki) zostały nieznacznie zaostrzone, kryteria (warunki) nie zostały zmienione, kryteria (warunki) zostały nieznacznie złagodzone, kryteria (warunki) zostały znacznie złagodzone.

Złagodzenie warunków kredytowych dotyczyło również maksymalnej kwoty kredytu (procent netto 19%) (zob. wykres 2).

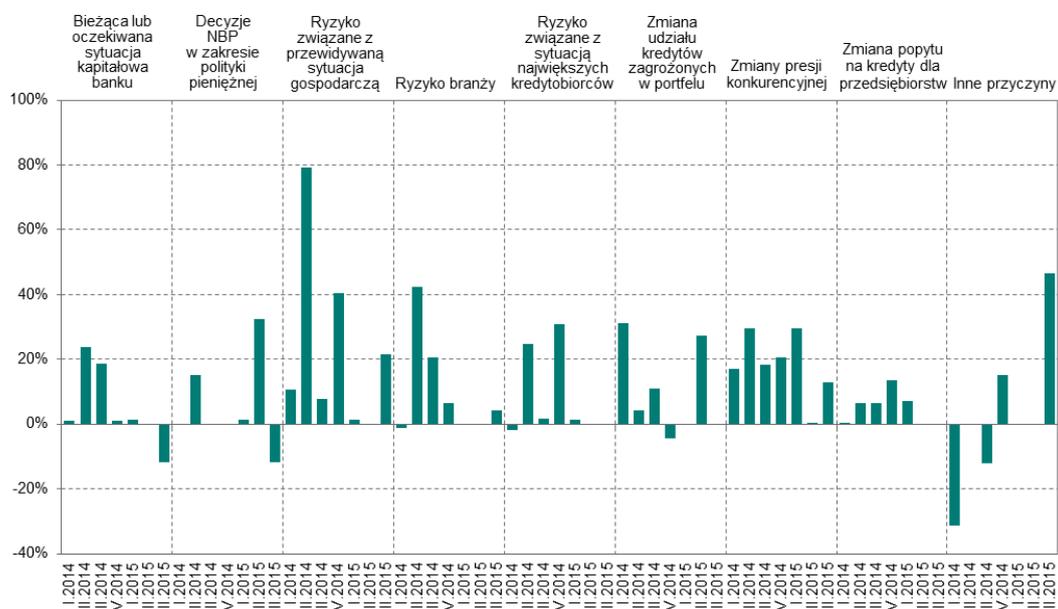
Wykres 2. Warunki udzielania kredytów dla przedsiębiorstw

Według banków do złagodzenia polityki kredytowej przyczynił się spadek ryzyka związanego z sytuacją gospodarczą oraz wzrost presji konkurencyjnej (procent netto odpowiednio około 22% i 13%²). W porównaniu z poprzednią edycją ankiety, w opinii banków istotnie zmniejszył się wpływ decyzji RPP w zakresie polityki pieniężnej oraz jakość portfela kredytowego na ich politykę kredytową. Na złagodzenie polityki kredytowej wpływ miały również czynniki nieuwzględnione w ankiecie, tj. zmiany w procedurach niektórych banków, wprowadzające udogodnienia dla przedsiębiorców w zakresie wymaganej dokumentacji.

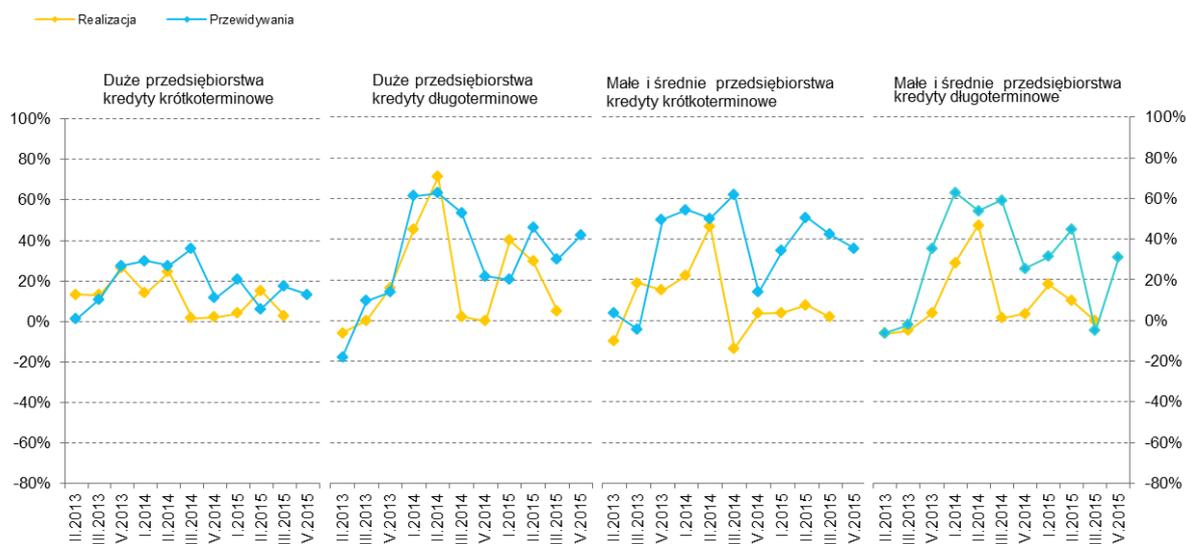
² Banki oceniają zmiany presji konkurencyjnej ze strony: innych banków, niebankowych instytucji finansowych oraz rynków finansowych. Na wykresie prezentowana jest średnia arytmetyczna.

Wykres 3. Przyczyny zmian polityki kredytowej

W III kwartale 2015 r. większość banków nie odczuła wzrostu popytu zgłaszanego przez przedsiębiorstwa. (zob. wykres 4). W poprzedniej edycji ankiety banki przewidywały znacznie wyższy popyt, zwłaszcza w przypadku kredytów krótkoterminowych dla małych i średnich przedsiębiorstw oraz kredytów długoterminowych dla dużych przedsiębiorstw.

Wykres 4. Popyt na kredyt dla przedsiębiorstw

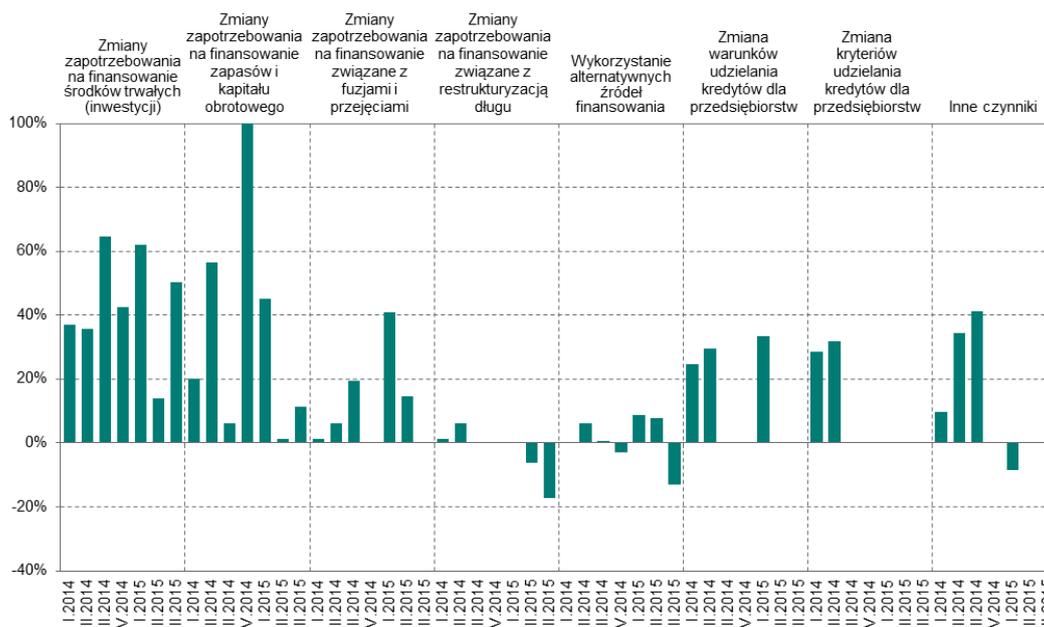
Banki, które odczuły wzrost popytu na kredyty dla przedsiębiorstw, uzasadniały go wzrostem zapotrzebowania na finansowanie inwestycji (procent netto około 50%, zob. wykres 5). Wzrost zapotrzebowania na finansowanie inwestycji od ośmiu kwartałów jest według ankietowanych banków czynnikiem wspierającym popyt na kredyty dla przedsiębiorstw.

Banki, które zaobserwowały spadek popytu na kredyty zgłaszany przez przedsiębiorstwa, tłumaczyły go wykorzystaniem alternatywnych źródeł finansowania i spadkiem zapotrzebowania na finansowanie związane z restrukturyzacją długu (procent netto odpowiednio około -17% i -13%).

W IV kwartale 2015 r. ankietowane banki nie przewidują istotnych zmian polityki kredytowej w segmencie kredytów dla przedsiębiorstw (zob. wykres 1), z wyjątkiem kredytów krótkoterminowych dla małych i średnich przedsiębiorstw gdzie polityka ma być złagodzona (procent netto około 16%).

W IV kwartale 2015 r. banki oczekują wzrostu popytu zgłaszanego ze strony przedsiębiorstw dla większości kategorii kredytów (zob. wykres 4). Ankietowane banki przewidują, że najmniejszy wzrost popytu banki odczują w segmencie kredytów krótkoterminowych dla dużych przedsiębiorstw (procent netto około 13%).

Wykres 5. Przyczyny zmian popytu na kredyt dla przedsiębiorstw

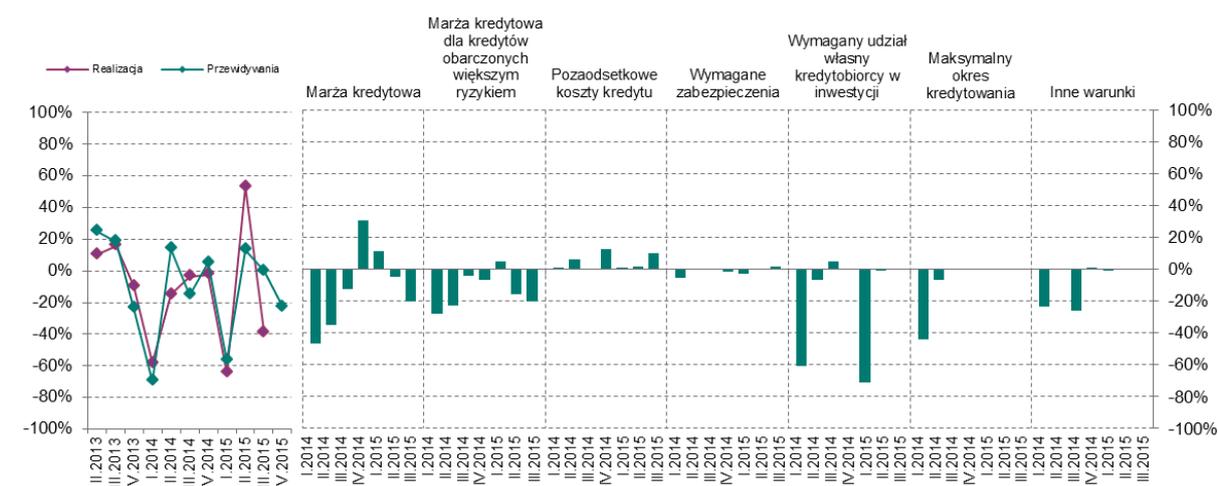
Kredyty dla gospodarstw domowych

Kredyty mieszkaniowe

W III kwartale 2015 r. banki istotnie zaostrzyły kryteria przyznawania kredytów mieszkaniowych (procent netto około -39%, zob. wykres 6). W poprzedniej edycji ankiety banki przewidywały brak zmian kryteriów. Rozbieżność między zapowiedziami a działaniami banków wynikała m.in. z tego, że zaostrzenia dokonała mała grupa banków o dużym udziale w rynku.

Według tych banków do zaostrzenia kryteriów udzielania kredytów mieszkaniowych przyczyniły się głównie czynniki nieuwzględnione w ankiecie (procent netto około 58%), tj. zalecenie KNF dotyczące podwyższenia minimalnych wydatków gospodarstw domowych przy wyliczaniu zdolności kredytowej oraz wzrost kosztu finansowania.

Wykres 6. Kryteria i warunki udzielania kredytów mieszkaniowych

Ankietowane banki w równym stopniu zadeklarowały podniesienie marż kredytowych oraz marż kredytowych dla kredytów obciążonych wyższym ryzykiem (procent netto odpowiednio około 20%). Jednocześnie, banki obniżyły pozaodsetkowe koszty kredytu (procent netto około 10%). Pozostałe warunki udzielania kredytów mieszkaniowych nie uległy zmianie.

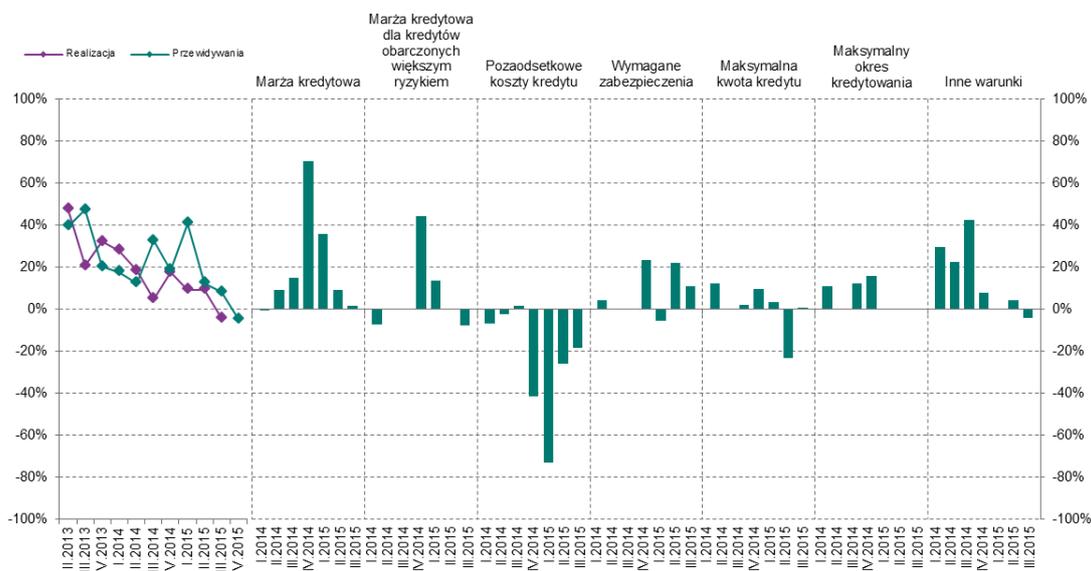

W IV kwartale 2015 r. banki deklarują dalsze zaostrzenie polityki kredytowej w segmencie kredytów mieszkaniowych oraz oczekują wzrostu popytu na te kredyty (procent netto około 38%, zob. wykres 8). Należy jednak podkreślić, że od dwóch kwartałów przewidywania banków odnośnie do wzrostu popytu na kredyty mieszkaniowe są znacznie wyższe niż faktyczne zmiany.

Kredyty konsumpcyjne

W III kwartale 2015 r. banki nie zmieniły w istotny sposób kryteriów udzielania kredytów konsumpcyjnych (procent netto około -4%, zob. wykres 9).

Wykres 9. Kryteria i warunki udzielania kredytów konsumpcyjnych

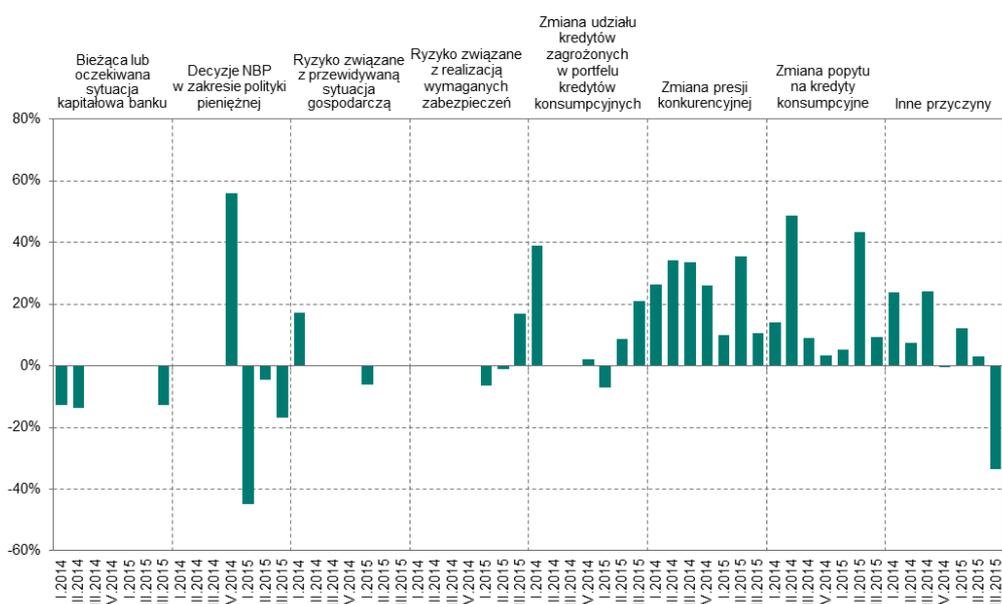

Czwarty kwartał z rzędu, niektóre banki podniosły pozaodsetkowe koszty kredytu (procent netto około -18%). Należy to wiązać z niskim poziomem stóp procentowych NBP wpływającym bezpośrednio na poziom marż³ i dążeniem banków do utrzymania dotychczasowej zyskowności na tym kredycie. Z drugiej strony, banki obniżyły wymagania odnośnie do poziomu posiadanych przez kredytobiorców zabezpieczeń (procent netto około 11%).

³ Poziom stóp procentowych NBP jest szczególnie ważny w przypadku kredytów konsumpcyjnych, których oprocentowanie jest wyraźnie wyższe niż kredytów mieszkaniowych i dla przedsiębiorstw. Zgodnie z art. 359 Kodeksu Cywilnego, maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego.

Banki, które zaostrzyły warunki udzielania kredytów konsumpcyjnych do głównych przyczyn zaliczyły decyzje RPP w zakresie polityki pieniężnej oraz czynniki nieuwzględnione w ankiecie m.in. zakończenie dotychczasowej promocji cenowej i ograniczenie w portfelu kredytów konsumpcyjnych udzielanych klientom potencjalnie bardziej ryzykownym. Natomiast banki, które złagodziły warunki udzielania kredytów uzasadniały to głównie niższym ryzykiem związanym z realizacją wymaganych zabezpieczeń, wzrostem presji konkurencyjnej⁴ oraz poprawą jakości portfela kredytów konsumpcyjnych (zob. wykres 10).

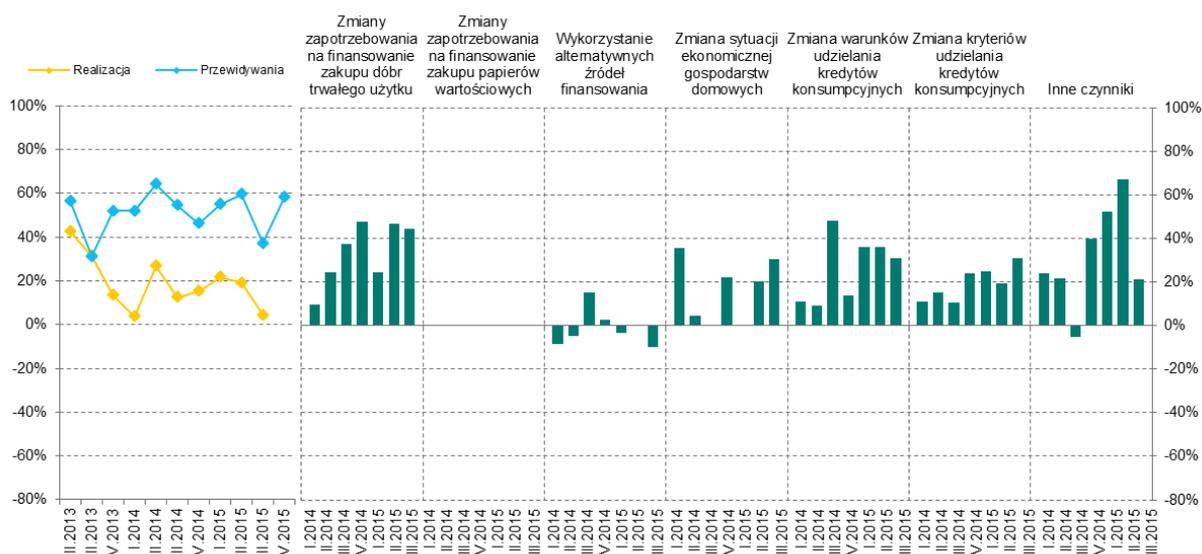
Wykres 10. Przyczyny zmian polityki kredytowej – kredyty konsumpcyjne

Większość ankietowanych banków nie odczuła zmiany popytu na kredyty konsumpcyjne w III kwartale 2015 r., a w ujęciu netto nastąpił bardzo niewielki wzrost (procent netto około 5%) (zob. wykres 11). W poprzedniej edycji ankiety banki oczekiwały wzrostu popytu na kredyty konsumpcyjne o znacznie większej skali.

⁴ Banki oceniają zmiany presji konkurencyjnej ze strony: innych banków, niebankowych instytucji finansowych. Na wykresie prezentowana jest średnia arytmetyczna.

Wykres 11. Popyt na kredyty konsumpcyjne i przyczyny jego zmian

Głównym czynnikiem wpływającym na wzrost popytu był w ocenie banków wzrost zapotrzebowania na finansowanie dóbr trwałego użytku (procent netto około 45%) oraz zmiana sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych (procent netto około 31%). Kolejny kwartał z rzędu, do wzrostu popytu przyczyniło się w ocenie banków złagodzenie warunków i kryteriów udzielania kredytów konsumpcyjnych.

W IV kwartale 2015 r. banki nie przewidują istotnych zmian w polityce kredytowej (procent netto około -5%, zob. wykres 9).

Oczekiwania wzrostu popytu na kredyty konsumpcyjne w IV kwartale 2015 r. sformułowało około 58% banków (zob. wykres 11). Jednak od dwóch lat przewidywania banków odnośnie do wzrostu popytu na kredyty konsumpcyjne istotnie przewyższają faktycznie występujące zmiany.

Załącznik 1

Metodyka

Wyniki ankiet prezentowane są w postaci struktur, tzn. odsetka banków, które wybrały daną opcję odpowiedzi na poszczególne pytania. Odpowiedzi banków są ważone udziałem danego banku w segmencie rynku, którego dotyczy pytanie. Ważenie odpowiedzi poszczególnych podmiotów jest często stosowanym rozwiązaniem przy opracowywaniu wyników ankiet typu jakościowego¹.

Znaczenie poszczególnych banków w danym segmencie rynku reprezentują udziały należności danego banku w należnościach wszystkich 25 banków, które odpowiedziały na ankietę, w rozbiciu na poszczególne kategorie należności. Poniższa tabela prezentuje segment rynku, którego dotyczą poszczególne pytania i kategorię należności, która posłużyła do obliczenia udziałów poszczególnych banków w danym segmencie rynku.

Tabela 1. Segment rynku i odpowiadająca mu kategoria należności uwzględniona przy liczeniu wag

Nr. pytań	Segment rynku	Kategoria należności
1, 4, 6, 7	Kredyty krótkoterminowe dla małych i średnich przedsiębiorstw	Należności od małych i średnich przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji do 1 roku łącznie z rachunkiem bieżącym
1, 4, 6, 7	Kredyty krótkoterminowe dla dużych przedsiębiorstw	Należności od dużych przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji do 1 roku łącznie z rachunkiem bieżącym
1, 4, 6, 7	Kredyty długoterminowe dla małych i średnich przedsiębiorstw	Należności od małych i średnich przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji powyżej 1 roku
1, 4, 6, 7	Kredyty długoterminowe dla dużych przedsiębiorstw	Należności od dużych przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji powyżej 1 roku
2, 3, 5	Kredyty dla przedsiębiorstw ogółem	Należności ogółem od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych
8, 9, 10, 13, 14, 16, 17	Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych	Kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych
8, 11, 12, 13, 15, 16, 17	Kredyty konsumpcyjne i inne dla gospodarstw domowych	Należności ogółem od osób prywatnych pomniejszone o kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych

Uwaga: Wszystkie kategorie należności dotyczą rezydentów.

Źródło: NBP

¹ Por. M. Bieć „Test koniunktury. Metody, techniki, doświadczenia”, Prace i materiały Instytutu Rozwoju Gospodarczego, Nr 48, SGH, 1996, str. 71-114.

Poszczególnym odpowiedziom przypisywana jest zatem waga, będąca udziałem banku w danym segmencie rynku. Przy liczeniu wag uwzględniono średni stan należności danej kategorii w pierwszym i drugim miesiącu kwartału poprzedzającego kwartał, którego dotyczy ankieta². Jeżeli bank w którymś z pytań wybrał opcję odpowiedzi „nie dotyczy”, przypisywano mu wagę 0. W ten sposób przy liczeniu struktur dla poszczególnych pytań uwzględniono jedynie te banki, które są aktywne w danym segmencie rynku.

Oprócz struktur dla każdej odpowiedzi policzono tzw. procent netto, który jest różnicą między odsetkiem odpowiedzi pokazujących przeciwne kierunki zmian. Wielkość ta pokazuje zatem ogólną tendencję w danym segmencie rynku. Sposób liczenia procentu netto dla poszczególnych pytań zawiera tabela 2.

Tabela 2. Sposób liczenia procentu netto

Nr. pytań	Definicja procentu netto
1, 2, 8, 9, 11	Różnica między sumą odpowiedzi „znacznie złagodzone” i „nieznacznie złagodzone” a sumą odpowiedzi „znacznie zaostrzone” i „nieznacznie zaostrzone”. Ujemny wskaźnik oznacza tendencję do zaostrzania kryteriów
3, 10, 12	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej”. Ujemny wskaźnik oznacza, że dany czynnik w większym stopniu przyczynił się do zaostrzenia niż złagodzenia polityki kredytowej.
4, 13	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrósł znacznie” i „wzrósł nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszył się znacznie” i „zmniejszył się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza wzrost popytu.
5, 14, 15	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na wzrost popytu” i „nieznaczny wpływ na wzrost popytu” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na spadek popytu” i „nieznaczny wpływ na spadek popytu”. Dodatni wskaźnik oznacza, że dany czynnik oddziaływał na wzrost popytu, ujemny – na spadek.
6, 16	Różnica między sumą odpowiedzi „zostanie znacznie złagodzona” i „zostanie nieznacznie złagodzona” a sumą odpowiedzi „zostanie znacznie zaostrzona” i „zostanie nieznacznie zaostrzona”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwane złagodzenie polityki kredytowej.
7, 17	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrośnie znacznie” i „wzrośnie nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszy się znacznie” i „zmniejszy się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwany wzrost popytu.

Źródło: NBP

² Na czas opracowywania wyników ankiety nie są dostępne dane dotyczące stanu należności w poszczególnych bankach w trzecim miesiącu tego kwartału ze względu na ok. trzytygodniowe opóźnienie w raportowaniu.

---

www.nbp.pl

